

DNEŠNÍ MLÁDEŽ? JE JAKÁ JE...

Jedním z nejbanálnějších témat rozhovorů starších lidí je bédování nad úrovní mládeže. Představuji si často, že podobné řeči vedli už první lidé, jen co slezli se stromu, naučili se trochu mluvit a trochu zestárlí. Dnešní situace je přece jen o něco jiná, kontinuita vývoje naší společnosti byla přerušena, trochu se snažíme navázat na klady první republiky, ale svět se natolik změnil, že otázka "jaká je dnešní mládež ?", patnáct let po převratu je, je namístě.

Pesimisté mají mnoho důvodů k bédování. Výrazné zvýšení agresivního chování části mládeže, rasismus a xenofobie, neúcta k zákonům, nebývalý nárůst kriminality a její nové formy, rozšíření toxikomanie...

Povolání psychologa mi umožňuje velké množství každodenních setkávání s mladými lidmi. Jako soudní znalec trávím i mnoho času ve věznici s mladými pachateli těch nejodsouzeníhodnějších činů, námezdných vražd. Jde vesměs o mladé, duševně zdravé, říká se to těžko, ale vlastně normální lidi, kteří představují určitou karikaturu dnes rozšířených postojů a hodnotových orientací. Je až fascinující, jak vypadá v životní realitě důsledná aplikace ideologie lidského sobectví, primitivního materialismu a konzumního způsobu života, kultu peněz, v čem se projevuje bezvýhradná glorifikace tržních principů, samolibost, arogance, rasismus a xenofobie, obdiv k tělesné síle, bezvztahové, komerční sexualitě. S tím souvisí i opovržení hodnotami vzdělání, intelektu, kultury a solidarity.

Zcela jiná je však skupina dnešních mladých lidí, kteří přicházejí na naše pracoviště při hledání špičkových manažerských míst, nejčastěji v rámci různých výběrových řízení pro úspěšné podniky, které pochopily, že úspěch podnikání je v kvalitních, pilných a slušných lidech. Často nevyházím z údivu, jak rychle vzniká početná skupina mladých odborníků. Naší úlohou je jejich psychologické charakteristiky pokud možno objektivně měřit a tak můžeme srovnávat jak měřitelné psychodiagnostické údaje, tak i obtížně kvantifikovatelnou hodnotovou orientaci.

Hlavní hodnotou velké skupiny naší mládeže se stává vzdělání, touha po vysoké profesionalitě a po práci, která bude skutečnou seberealizací, prací i pro radost, prací, která je zdrojem sebevědomí a sebeúcty. Přibývá mladých lidí, kteří studují dvě vysoké školy. Zdá se mi jen škoda, že technické vzdělání má u dnešní mládeže menší prestiž,

než třeba studium psychologie. Znalost jazyků, zejména angličtiny, je až obdivuhodná, mnozí dobře ovládají jazyky dva, mnoho mladých lidí má za sebou dlouhodobé pobyty v cizině a pravidelné cestování považují za samozřejmost. Každodenní práce s osobním počítačem, programování, dopisování si s přáteli elektronickou poštou, napojení na internet a komunikace s celým světem je pro ně také samozřejmostí. Výrazně přibývá mladých lidí vysoce kritických ke stávající politické situaci, zejména k ideologii trhu bez přívlastků a konzumní společnosti. Kritičnost má někdy paradoxní podobu, drahý počítač je nezbytností a tak se oblečení kupuje v sekáčích a model fialové sako je pro posměch, ostatně perfektní manažerský oblek visívá často ve skříni a za džíny se mění jen na chvíli, jako montérky. Skutečné konzervativní hodnoty, hodnoty čestnosti, závaznosti slibu, slova, smlouvy, hodnoty přátelství, partnerství a věrnosti jsou romantickou touhou většiny mladých lidí, ale v našich poměrech mají charakter generačního vzdoru proti světu zkažených starých. Politické šarvátky dramaticky prožívané námi tito mladí lidé téměř vůbec nesledují a o politice se s nimi špatně mluví, neboť noviny nečtou, mnozí programově nemají televizi. Často slyším slova-ani Klaus, ani Zeman, Havla mám rád.

Další významný hodnotový zájem se týká vztahovosti, lidských vztahů a kvalitní komunikace, hodnot rodiny, kulturnosti a zdravého životního stylu, rekreačního sportu, pobytu v přírodě, starosti o životní prostředí, o ekologii. Velká část mládeže např. preferuje vegetariánství a žíví se zeleninovými saláty, pije čaj a alkohol pije mnohem méně než generace jejich rodičů, v určitých skupinách se občas kouří tráva. Myšlenky trvale udržitelného života mají často charakter nového centrálního světového názoru, který nahrazuje tradiční náboženství. O náboženství, zejména o jeho morální aspekt je veliký zájem, ale převažuje potřeba nezávislosti, informovanosti o všech velkých světových náboženstvích, vytváření vlastního názoru a neustálého hledání.

Paměť dnešních mladých lidí je krátká. Mnozí si už ani nepamatují, že paní učitelce říkali souško, nevědí kdo to byl kádrovák, co byly devizový příslib a výjezdní doložka. Nedávno mi jedna z nich řekla, že v saku a v rozhalence vypadám jak něco mezi Duchcovským viaduktem a Partou brusiče Karhana. Když jsem se podivil jak to zná, vysvětlila mi, že romány socialistického realismu jsou jedna maturitní otázka. Zpracovanou ji měla v počítačové formě z encyklopedie na CD ROMu. Pro mne je kontakt s touto dnešní mládeží největším zdrojem optimismu.